

‘Mondialisering heeft dringend een facelift nodig’

Vrijhandel kent ook verliezers en komt steeds meer onder druk

Giel ten Bosch
Amsterdam

Na meer dan een halve eeuw mondialisering is het tijd voor een grondige verbouwing. Dat is de belangrijkste conclusie van het eerste economendebat dat het FD, BNR en BNP Paribas gisteravond in Amsterdam organiseerden.

In sociëteit De Nieuwe Liefde debatteerden economen, hoogleraren, politici en studenten over de voor- en nadelen van open grenzen, tariefmuren en handelsverdragen. Vrijhandel heeft ertoe geleid dat honderden miljoenen mensen in met name Azië het juk van de armoede van zich af hebben kunnen werpen. Europeanen hebben veel van hun welvaart aan mondialisering te danken.

Maar het fenomeen mondialisering kent ook verliezers en het verzet tegen vrijhandelsverdragen groeit. Vorige maand trokken duizenden demonstranten door Amsterdam, protesterend tegen het TTIP-verdrag met de Verenigde Staten en Ceta-verdrag met Canada. De Amerikaanse presidentskandidaat Donald Trump heeft zijn populariteit deels te danken aan zijn belofte een einde te maken aan handelsverdragen met onder meer Mexico, omdat die ‘de banen van Amerikanen afpikken’. En de uitslag van het brexitreferendum in Groot-Brittannië kwam deels voort uit het gevoel dat leeft onder veel Britten: ze willen niet dat andere landen bepalen wat zij doen.

Minister Lilianne Ploumen van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking pleitte eerder dit jaar voor ‘een reset’ van de vrijhandel. Maandag stelde econoom Paul de Grauwe van de London School of Economics in een blog een moratorium op nieuwe handelsverdragen voor. De Belg,

van oudsher een groot voorstander van vrijhandel, ziet twee grote nadelen aan mondialisering: de belasting op het milieu en de ongelijke verdeling van de winst die het oplevert.

In de kern komt mondialisering erop neer dat producten daar worden geproduceerd waar dit het efficiëntst is. Veel productie vindt daardoor in lagelonenlanden plaats, ten koste van banen in met name Europa en de VS. Tegelijkertijd wordt het sociale vangnet voor mensen die buiten de mondialiseringsboot vallen steeds kleiner, vinden tegenstanders.

Mondialisering kent niet louter winnaars, beaamt ook hoogleraar openbare financiën aan de Erasmus Universiteit Bas Jacobs. ‘Vrijhandel leidt tot grotere ongelijkheid, want je probeert een comparatiefvoordeel te benutten. Handel creëert altijd winnaars en verliezers. Het idee van vrijhandel zonder verliezers is onmogelijk.’

Hij vreest wel de terugslag die mogelijk ontstaat door de huidige weerstand tegen mondialisering. ‘We moeten niet de baten vergeten omdat de negatieve zaken niet worden aangepakt.’

Hoogleraar arbeidsverhoudingen aan de UvA Paul de Beer deelt die angst. ‘De nadelen van het stopzetten zijn groter dan de voordelen.’ Maar doorgaan op dezelfde voet is ook geen goede keus wat hem betreft. ‘Het is te lang zo geweest dat de hoofdgedachte was dat vrijhandel altijd goed is’, luidt zijn stelling. ‘Maar we moeten naar een overtuiging dat vrijhandel altijd goed is, mits...’

Robert Went van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeeringsbeleid (WRR) kan zich daar wel in vinden. Hij pleit voor een inclusieve mondialisering, waarbij de verliezers gecompenseerd worden. Hij erkent tegelijkertijd dat dit geen makkelijke opdracht is.

Het is namelijk niet voor het eerst dat mondialisering onder vuur ligt, weet ook Went. In 1998 schreef de gerenommeerde econoom Dani Rodrik al een boek met de titel *Has globalisation gone too far?* Tien jaar later publiceerde de SER een rapport waarin adviezen stonden die de mondialisering in goede banen moesten leiden. Tijd voor Ploumen dat rapport nog eens af te stoffen.

Keerzijde
Het sociale vangnet voor mensen die buiten de mondialiseringsboot vallen, wordt steeds kleiner
